

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Právnická fakulta

Katedra správního práva a finančního práva

POSUDEK OPONENTA RIGORÓZNÍ PRÁCE

Autor rigorózní práce: **Mgr. Jakub Kuršel**

Oponent rigorózní práce: **JUDr. Aleš Mácha, Ph.D.**

Název rigorózní práce: **Náhrada dle § 59a vodního zákona**

Autor si jako téma rigorózní práce vybral problematiku právní úpravy náhrad za omezení vlastnického práva spočívajícího ve zřízení zákonného věcného břemene podle § 59 zákona č. 254/2001 Sb., o vodách (dále jen „VodZ“). Téma považuji za zajímavé a aktuální, neboť přestože se jedná o problematiku mající zásadní vliv do praxe, odborná literatura k této problematice (čehož si všímá i autor) není bohatá. Z tohoto důvodu je třeba ocenit výběr tématu práce.

Práce je rozdělena do šesti (resp. osmi včetně úvodu a závěru) kapitol. V první kapitole autor nastiňuje důvody přijetí § 59a VodZ a historický rámec umísťování a zřizování vodních děl na pozemku ve vlastnictví osoby odlišné od stavebníka vodního díla. V druhé kapitole autor popisuje a rozebírá vznik nároku na náhradu podle § 59a VodZ. V třetí kapitole provádí autor výklad § 59a VodZ, v kapitole čtvrté pak pojednává o výjimkách z podmínek práva na náhradu. V páté kapitole autor doplňuje vznik nároku o procesní souvislosti domáhání se určení výše náhrady soudem. V šesté kapitole se autor pokouší navrhnout možné úpravy § 59a VodZ *de lege ferenda*.

Obecně je nutné poznamenat, že název práce je poněkud zavádějící, neboť práce nepojednává pouze o náhradě podle § 59 VoZ, kdy vzniká a v jaké výši, ale nutně s ohledem na účely a smysl daného ustanovení pojednává částečně i veřejných věcných břemenech v oblasti vodního hospodářství. Práce se tedy nezabývá pouze náhradou za toto věcné břemeno, ale také jeho vznikem, rozsahem a důvody jeho vzniku. Nicméně toto není výtku zásadního charakteru.

Co však je nutné práci vytknout, je práce se zdroji. Lze přisvědčit autorovi, že zdrojů pojednávajících specificky o problematice § 59 VodZ není mnoho. Na druhou stranu sám autor velice a často v práci § 59 VodZ nahlíží prizmatem čl. 11 odst. 3 a 4 Listiny základních

práv a svobod (dále jen „Listina“). O to více zarážející je pak skutečnost, že autor v tomto kontextu nepoužívá relevantní zdroje, jako jsou např. dobře dostupné komentáře k Listině, aby podpořil některé své závěry či argumenty. Je totiž nutné uvést, že § 59 VodZ nelze analyzovat a jeho výklad provést bez kontextu Listiny, což si v konečném důsledku uvědomuje i autor. Tento fakt bohužel snižuje hodnotu práce i váhu autorových argumentů. Také lze bohužel konstatovat, že autor odkazuje na závěry odborné literatury, avšak necituje je (viz str. 40 poslední odstavec nebo závěry na str. 68 k využitelnosti porovnávací metody oceňování). Musím proto konstatovat, že přestože má práce poměrně bohatý poznámkový aparát, neodpovídá práce se zdroji na některých místech požadavkům kladeným na odbornou, resp. rigorózní práci.

K textu práce mám dále níže uvedené připomínky a náměty do diskuze:

- 1) Na str. 16 a 17 zcela postrádám smysl uvedených rozhodnutí a nálezů. Vše je převzato z odborné publikace ČÍŽEK, Karel. *Právo vodní dle zákona ze dne 28. srpna 1870 pro království České: doplněno příslušnými zákony a nařízeními a objasněno z rozsudků nejvyšších stolic / uspořádal a poznámkami opatřil Karel Čížek*. 1. vydání. Praha: J. Mercy, 1886 . Autor tato rozhodnutí a nálezy pouze cituje, a na základě nich činí závěry na str. 18. Jistě lze tato rozhodnutí a nálezy použít jako jakési doložení toho, že ochrana vlastnického práva v tomto období byla na vysoké úrovni, nicméně pro účely odborného textu tento způsob citace považuji za naprosto nevhodný. Po mém soudu se jedná o prameny, které je vhodné citovat v poznámkách pod čarou, resp. autor měl učinit závěr a tyto prameny citovat, resp. na ně odkázat v poznámce pod čarou.
- 2) Na str. 22 autor odkazuje na rozsudek 22 Cdo 89/2019, který se však vztahuje na elektrické přípojky, přičemž autor v této části práce nijak neuvádí, zda je tento rozsudek ve svých závěrech aplikovatelný na skutkový a právní stav vodních děl na cizím pozemku. Na str. 71 přitom autor uvádí, že tuto judikaturu použít nelze.
- 3) Na str. 23 autor uvádí, že některá vodní díla nejsou samostatnou stavbou, přičemž neuvádí příklady, nebo přístup či hlediska posuzování ze strany soudů k této věci. Jaká jsou kritéria – rozlišuje i katastr nemovitostí tuto skutečnost?
- 4) Str. 25. Po mém soudu je nutné polemizovat s tím, že § 59a VZ má restituční charakter. Restituce znamená navrácení v předešlý stav, nikoliv zpětnou legalizaci poměrů. Souhlasí autor tedy bez výhrad se závěry NS?

- 5) Tamtéž - odkaz v poznámce pod čarou č. 59 nelze považovat za reprezentativní příklad odborné literatury, jediný článek na webu „epravo“ není relevantním odborným literárním zdrojem. Odkaz na odbornou literaturu měl být případně stejný jako je odkaz na odbornou literaturu pod čarou 73, která se vztahuje vlastně ke stejné úvaze.
- 6) V poznámce pod čarou č. 71, je uvedeno, že daný názor NS je v rovině úvah. Jaký je ale názor autora k dané věci?
- 7) Na str. 34 autor odmítá závěry NS, ale zároveň neuvádí na tomto místě proč. Fakticky jde o konstatování nesouhlasu. Autor sice své důvody rozvádí v dalších částech práce, nicméně i na tomto místě by se slušelo uvést, že o těchto důvodech bude pojednáno dále.
- 8) Přestože respektuji názor autora o jeho pohledu na právní základ kontinuity právního řádu zakotvený podle jeho názoru v čl. 1 odst. 1 Ústavy, avšak osobně s ním nemohu zásadně souhlasit. Autor opakovaně v textu odkazuje na čl. 1 odst. 1 Ústavy, který považuje za základ pro princip kontinuity právního řádu, nicméně nikde v textu neuvádí, v čem konkrétně v tomto článku Ústavy tento princip spatřuje. Přičemž otázka kontinuity či diskontinuity je poměrně zásadní pro řešení otázky, zda v daném případě náhrada podle § 59a VodZ náleží či nikoliv. Autor ani k této otázce nezaujímá jednoznačný názor, ze kterého by pak při analýze vycházel. Vždy pracuje s oběma variantami, což nelze označit za věcné nesprávné, nicméně v textu práce je toto prolínání poměrně matoucí a není pak zjevné, proč se autor nakonec přiklání k názorům, které uvádí ve shrnutí či v závěru práce.
- 9) Pokud jde o otázku kontinuity právního řádu, je zcela na zákonodárci, resp. ústavodárci, zda zvolí vůči právnímu řádu státu, jehož je nově vzniklý stát nástupcem, diskontinuitu či kontinuitu právního řádu. Pojednává-li autor na řadě míst práce o VodZ z 1870 a vztazích vzniklých na jeho základě, je naprosto zásadní zodpovězení otázky, zda skutečně jde možné pracovat s kontinuitou či diskontinuitou právního řádu. S tímto se autor v práci nijak nevypořádává, ale pouze lakonicky vždy konstatuje, že je nutné pracovat s kontinuitou právního řádu s odkazem na čl. 1 odst. 1 Ústavy (např. s. 34, 35, 39 a dále). S tímto závěrem nelze zásadně souhlasit. Autor totiž zcela opomíjí existenci tzv. recepčních norem, které jsou právě určující pro to, zda dochází ke kontinuitě či diskontinuitě právního řádu. Čl. 1 odst. 1 Ústavy

takovouto recepční normou není a ani z principů demokratického právního státu, které jsou vyjádřeny právě tímto článkem Ústavy, nelze dovodit princip kontinuity právního řádu. Autor tak zcela ve vztahu k historickým předpisům, resp. dopadům právních vztahů vzniklých na jejich základě, opomíjí zákon č. 11/1918 Sb., pro vztah právního řádu Rakouska-Uherska a nově vzniklého Československa, a dále zejména také čl. 1 ústavního zákona č. 4/1993 Sb., o opatřeních souvisejících se zánikem České a Slovenské Federativní Republiky, který řešil vztah právního řádu České a Slovenské Federativní Republiky a České republiky.

- 10) Je možné jako výjimku z náhrady podle § 59a považovat i vydržení služebnosti?
- 11) Na str. 40 autor uvádí, že z právní nauky plyne, že v případě přechodu vlastnického práva je daná věc „očistěna“ od všech právních zatížení, která jsou na ni navázána. Žádnou odbornou literaturu však neuvádí. Navíc tento závěr takto kategoricky postavený neobstojí. Srov např. § 7 a 8 zákona č. 184/2006 Sb., o vyvlastnění, nebo § 335I odst. 5 OSŘ či § 33 zákona o dražbách.
- 12) Autor v textu několikrát opakuje, že i podle soudní judikatury se věcné břemeno podle § 59a VodZ považuje za věcné břemeno *pro futuro*. Je tedy rozhodné, zda v minulosti byla náhrada vyplacena i za situace, kdy věcné břemeno k datu účinnosti zákona neexistovalo? Na str. 38. autor bohužel jen naznačuje, že se s tímto závěrem NS nesouhlasí, ale vlastně k tomu nemá jednoznačný závěr.
- 13) V textu je uvedeno, že u některých vodních děl by bylo využitelné ustanovení § 135c OZ 1964, avšak neuvádí, z jakého důvodu. Proč by mohlo být toto ustanovení ve vztahu k vodním dílům aplikovatelné?
- 14) Proč autor na str. 68 nesouhlasí s tím, že v případě, kdy vlastníkově v případě vybudování vodního díla zbyde pouze „holé vlastnictví“, neměla náležet náhrada ve výši ceny obvyklé pozemku. Zároveň však uvádí, že náhrada má být stanovena s ohledem na konkrétní okolnosti. Je evidentní, že autor tuto situaci nazírá pohledem vlastníka vodního díla. Jaká výše náhrady bude tedy souladná s čl. 11 odst. 4 Listiny?
- 15) Jak může délka restrikce, tedy omezení vlastnického práva, hrát při stanovení náhrady roli? Může délka restrikce před vznikem služebnosti ze zákona hrát roli, když služebnost je určena pro právní stav *pro futuro*? Má být funkcí náhrady za omezení vlastnického práva ve smyslu § 59a VodZ kompenzace omezení do minulosti?

16) Je v souladu s čl. 11 odst. 4 Listiny skutečnost, že právo na náhradu omezení vlastnického práva se promlčuje? Tomuto velice zásadnímu aspektu se autor nijak nevěnuje, což považuji za velký deficit práce, neboť tato otázka je zcela zásadní pro otázku přiznání náhrady podle § 59a VodZ.

Po formální stránce splňuje práce podle mého názoru požadavky kladené vnitřní normou děkana PF-B-21/06, kterou se stanoví náležitosti kvalifikačních prací na Právnické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci, na rigorózní práci. Práce je bez významnějších gramatických chyb nebo překlepů.

Přes výše uvedené zásadní nedostatky **doporučuji práci k obhajobě s tím, že nechť se autor vyjádří k připomínkám a námětům uvedeným výše, a na základě jeho odpovědí je práce vyhodnocena jako vyhovující.**

V Praze dne 14. 7. 2021

JUDr. Aleš Mácha, Ph.D.